

עורכים: עידו בסוק ומיקי לאטי
מערכת: אורה מלול, שרה דולב, דליה איתן,
אירית וולשטיין, שרה מדיני, נטע זיבר

שילוב

דפי הדרכה
למורי האולפנים

גיליון כ"א אב תשנ"ד - יולי 1994
סדרה חדשה

בתים

שילוב בשילוב

'העיקרון החמישי' הוא הגישה התקשורתית העומדת בבסיסו: אנחנו יוצרים בכיתה (ולעיתים מחוץ לכיתה) מצבים 'דמויי מציאות', תסריטי סיטואציות שבהן עשוי התלמיד להיות מעורב תכופות ובפועל בארץ החדשה - איבוד אינק ותלונה בכתב ובעל-פה למטרה בעקבותיו, קריאת מודעות המציעות עבודה ושיחה עם מזכירה/מנהל וכד' במקום המציע את העבודה, קריאת חשבונות ובידור טעויות בחשבון, עיון ב'דפי זהב' והומנת בעל מקצוע, האזנה להודעות מוקלטות וכתביה/דיבור הנדרשים בעקבותיהם ועוד. שילוב המיומנויות כאן אינו מלאכותי או 'בית ספרי' - זהו שילוב מיומנויות שדורשים החיים, והתלמיד נמצא כך מתורגל ביצירת תקשורת מן הסוג שהחיים מצריכים יום-יום.

נציג בטבלה את שתי הרכיבים לשילוב המיומנויות.*
* בעריכת סיגה רבלין.

השפה ביתר הצלחה באמצעות מיומנות ההאזנה, ויש הנשענים יותר על מיומנות הבנת הנקרא. בכיתה צריכות להיות מטופחות מיומנויות שונות כדי שהתלמידים ישלימו זה את זה. נציין גם שהטכנולוגיה החדשה מזמנת אפשרויות לשילוב מיומנויות: הצפייה בטלוויזיה המשלבת הבנת הנצפה והבנת הנקרא, השימוש במחשב המשלב כתיבה וקריאה.

המיוחד בגרסה המוצעת על ידי תוכנית הלימודים החדשה לעקרון שילוב המיומנויות

את שילוב המיומנויות דורשים החיים, והתלמיד המודרך בגישה זו נמצא מתורגל ביצירת תקשורת מן הסוג שהחיים מצריכים יום-יום



טיפוח המיומנויות השונות הוא יסוד מוסד בעבודת ההוראה של שפה שנייה/זרה. גם שילוב מיומנויות - נושא הגיליון הנוכחי - אינו כשלעצמו רעיון חדש בהוראה. גם בעבר עסקו המורים אצלנו בטיפוח המיומנויות אצל התלמידים כאמצעי להעברת מסרים או לצורך תירגול מהכני לשון שנלמדו - לעיתים כל מיומנות בנפרד ולעיתים במשולב (לימוד אוצר מלים מתחום מסוים באמצעות קריאה, דיבור וכד'). בלימוד בדרך זו שילוב המיומנויות הוא למעשה בגדר אמצעי ולא מטרה.

למיומנויות יש משהו משותף - כולן מבוססות על 'עיבוד מידע' והפעלתו; וכמובן, לכל מיומנות ייחוד מובהק משלה. ההנחה היא ששילוב המיומנויות גורם להן לחזק זו את זו, ושוב - לא רק כאמצעי תירגול, כשם שגורסת הגישה הישנה, אלא משום שאסטרטגיה שנרכשת במיומנות אחת מאפשרת לאדם לפתח אסטרטגיה מקבילה במיומנות אחרת - כפי שגורסת הגישה התקשורתית.

הדגש על שילוב המיומנויות מבוסס גם על הכרה בהטרודונניות של נטיות התלמידים בכיתה וכישרונותיהם הייחודיים. יש הקולטים את

כאמצעי לטיפוח הכשירות התקשורתית (הכיתה כמיקרו-מציאות)		כאמצעי לאידה (חיזוק, תרגול)		
הבאת סיטואציות מן המציאות היומיומית, הדורשות שילוב מיומנויות.		שימוש במספר מיומנויות לשון לשם לימוד: מילים, תבניות, פעולות דיבור ותכנים.		
		מיומנות אחת מיונה את זולתה. אפשרות חזרה והסמעה. דוגמאות:	שילוב מיומנויות המזמן הבחנה המחוקת כשירות תקשורתית.	גיוון דרכי ההוראה ואמצעי הלימוד.
השאת הורעה במשיכון (הבנת הנשמע ודיבור)	קבלת הורעה בטלפון עבור בן משפחה (הבנת הנשמע) (דיבור)	- כשלומדים, למשל, את לוח השנה. קריאת טקסטים, האזנה לקלטות, צפייה בסרט, כתיבת כרטיסי ברכה ואמירת ברכות בעל-פה.	- למידת מבעים אפייניים למיומנות מסוימת.	- למידת תבניות לשון המאפיינות מימצע או ערוץ מסוים (הרצאה, דיבור, רדיו, טלוויזיה, טלפון)
כתיבת המחאות בזמן קנייה (דיבור), הבנת הנשמע וכתיבה).	כתיבת המידע (דיבור) וכתיבת הורעה	- תרגול בעל-פה ובכתב.	- האזנה להוראות (למשל ללקיחת תרופות) וקריאת אותן הוראות במרשם.	

אחר כך הוא אוכל ארוחת-בוקר עם הילדים. הוא לוקח את הילדים לבית-הספר והולך לעבודה. אחרי הצהריים הוא שוטף את הכלים. הוא משחק עם הילדים ונותן להם ארוחת-ערב. אין כמו הבעל של ביתי (הבת שלי), כולם אומרים שיש לה מזל. לבן שלי אין מזל. יש לו אישה לא טובה. היא לא עושה בבית שום דבר. בבוקר היא שוכבת במיטה והבן שלי נותן לה קפה. הוא צריך לתת לילדים לאכול. הוא צריך לקחת את הילדים לבית-הספר. אחרי הצהריים הולכת האישה של בני (הבן שלי) לבית-קפה לדבר עם החברות שלה. בני צריך לשטוף את הכלים ולהכין שיעורים עם הילדים, - מה אתם אומרים?

זף עבודה ל'אישה מספרת':

ענה על השאלות: 1. מי מספר את הסיפור? 2. מה אנחנו יודעים על האישה [שעליה מספרים]? 3. מה הבעל של הבת צריך לעשות? 4. מה יכולה אשתו לעשות?

או השלט טבלה: הבעל של הבת צריך... הבת יכולה... האישה של הבן יכולה... הבן צריך... ולפי הדברים האלה: מה דעתך על האישה המספרת - האם היא צודקת? ולדיון מעמיק יותר: האם יש תפקידים נשיים ותפקידים גבריים?

אחר-כך אפשר להאזין לקלטת ובה

II. מונולוג של אישה - שיחורור האישה:

יום אחד אמרתי לבעלי: תראה איזה חיים יש לך ואיזה חיים יש לי. אתה יוצא בבוקר לעבודה, אתה עובד במקום מעניין, פוגש אנשים, משוחח ואחר-כך חוזר הביתה אחר הצהריים, בא לבית נקי ומסודר, מקבל ארוחה חמה וטעימה, קורא עיתון, רואה את הסרט בטלוויזיה והולך לישון.

ואני - קמה בבוקר, מכינה לך קפה, מכינה לילדים ארוחת בוקר וסנדוויצ'ים לגן ולבית הספר, מנקה את הבית, מבכסת, מבשל, מנהצת, מתקנת, קונה ירקות ופירות בשוק, אופה עוגות, מגישה ארוחות, שוטפת (מדיחה) כלים, רוחצת את הכלים ונרדמת מול הטלוויזיה בדיוק ברגע שמתחיל הסרט. איזה מין חיים אלה? איפה שיחורור האישה?

בעלי הסכים איתי. החלטנו שגם אני אצא לעבודה וגם אני אעסוק בעבודה מעניינת. וכך, החל מהשבוע, אני אישה משוחררת: אני קמה בבוקר, מכינה קפה לבעלי, ארוחת בוקר לילדים וסנדוויצ'ים לגן ולבית הספר. אני רצה לעבודה

ברוך כלל בקבוצות, כאשר כל קבוצה מתמחה באותו הקשר נהיבט אחר של הנושא, ומליאת הכיתה משלבת את ההיבטים השונים. המעבר מקטע האזנה לקטע קריאה וממנו לצפייה או לדיון וכו' מעשיר ומגוון את הבנת הנושא, ומה שחשוב יותר: מאפשר לכל תלמיד להצטיין במיומנות שבה הוא חזק יותר, והפעילות בכיתה נעשית משותפת באמת.

המעבר מקטע האזנה לקטע קריאה וממנו לצפייה או לדיון, מעשיר ומגוון את הבנת הנושא ומאפשר לכל תלמיד להצטיין במיומנות שבה הוא חזק יותר

ניקת, לדוגמה, נושא (החביב, ולא במקרה, על מרותינו): מעמד האישה בארץ ובעולם. כדי לעבור על נושא זה, אפשר להביא I. טקסט מתוך סיפורים ראשונים (על-פי שרה בץ, הכיתה שלנו): אישה מספרת: יש לי בן נשוי ובת נשואה. לבת שלי יש בעל טוב מאוד. הוא קם מוקדם בבוקר ונותן לה כוס קפה.

* טעיף זה מבוסס על הצעות דידיאקטיות של אילנה ברטוב ועמליה בר-נור.

במרכז

שילוב מיומנויות

הגישה ה'לימודית' לשילוב מיומנויות*

כמוסבר לעיל, מדובר בשילוב מיומנויות שמטרתו אימון ותרגול באמצעות פעולות לימודיות 'קלאסיות' - על-פי רוב על בסיס שיחה על נושא או קריאת טקסט (סיפור, מאמר). מורה העוסק בנושא כלשהו (היסטורי, אקטואלי וכד') יכול להחליט לתקוף את הנושא מזוויות שונות - בין השאר על ידי שימוש במיומנויות שונות: הוא יביא טקסטים שונים לכיתה, מונולוג מוקלט ברשמקול, תמונות וכו' הקשורים באותו נושא ויפעיל את הכיתה -

בלי שהספקתי לאכול משהו, חזרת הביתה בשעה 2.00 ומבשלת מהר ארוחת צהריים, מגישה לילדים, מדיחה כלים, הולכת לקניות, מנהצת, מככסת, מתקנת, מבשלת, אופה עוגות, רוחצת את הילדים ו... נרדמת מול הטלוויזיה בדיוק ברגע שמתחיל... מבט לחדשות.

עבודה: חלוקה לקבוצות לשם דליית סידע ספציפי - לפני/אחרי: מה עשתה האישה קודם מה היא עושה עכשיו, תפקידי הבעל/תפקידי האישה (סידור בטבלה).

III. קריאת מאמר: נשים עובדות בארץ ובעולם

בישראל, קרוב ל-40 אחוזים מהעובדים במשק הן נשים, אבל רק כשני אחוזים הן משמשות בתפקידים של מנהלות.

סקר שנערך ב-1500 מפעלי תעשייה בגרמניה, בדק ומצא שהאישה היא מנהלת מצליחה, ולפעמים יותר מהגבר, בכמה תחומים:

במפעלים שבהן נשים הן המנהלות, יש פחות שביתות ואין כמעט בעיות וסיכוכי עבודה. מתברר שלנשים יש זיכרון מצוי; הן זוכרות את השמות הפרטיים של רוב העובדים במפעל. הן באות לעבודה בזמן, ולפעמים מוקדם יותר. הן אינן יוצאות מהמפעל במשך שעות העבודה.

אחת המנהלות אומרת: הנשים מנהלות את העבודה במפעלים כמו שהן מנהלות את חיי הבית שלהן - בדאגה ובמסירות. הן מעדיפות ביטחון ושקט יותר מאשר הרפתקאות.

ענה על השאלות:

1. הסקר שנערך בגרמניה מצא שהאישה היא מנהלת מצליחה, כי א... (ב... ג...).
2. למרות תוצאות הסקר הזה, המצב בישראל הוא...
- א: הסקר מראה שנשים מצליחות במנהלות, אבל בישראל...

IV. כתיבת מכתב של קורא לעיתון - הבעת דעת בעקבות הטקסטים שקראו התלמידים והאינו להם.

את הגישה הלימודית בשילוב מיומנויות אפשר גם לנקוט כשעוסקים בחדשות: כאשר יש אירוע מיוחד (ומתי אין?) - למשל פיגוע טרור, אלימות במשפחה, תאונת דרכים שגרמה נפגעים רבים -

אפשר להקדין בוודיאו קטע מהחדשות בטלוויזיה, לקרוא כותרות מעיתונים, לקרוא עם התלמידים מאמר העוסק בנושא באופן יותר

עקרוני, לראות סרט שבו מודגשת האלימות ומוצגת הבעייתיות שבה, לעורר שיחה ולבקש מהתלמידים להביע דעות לכאן ולכאן (מבעי הסכמה/אי הסכמה), לבקש מהתלמידים לנסח מכתב לעיתון באותו עניין. אפשר גם לראיין מומחה שיובא לכיתה או להאזין/לצפות בשיחה עם מומחה.

הגישה התקשורתית לשילוב מיומנויות

עקרונותיה הכלליים של גישה זו ידועים למורינו מתוכנית הלימודים ומגיליונות קודמים של עיבודים והד האולפן. נציג אותם כאן באופן הכללי ביותר, תוך דגש על מה שאין לעשות במסגרת עקרונות אלה:

* אין לשלב 'בכוח' מיומנויות רבות ככל האפשר בסיטואציות או ב'תסריטים' המוצעים לתלמיד - אם אין הרבה מתבקש באופן טבעי. באופן כללי ניתן לומר שמספר המיומנויות שניתן לשלב גדל עם ההתקדמות בלימודים. בשלב ההתחלתי לא מומלץ לשלב יותר משתי מיומנויות.

אין לשלב 'בכוח' מיומנויות רבות ככל האפשר. מספר המיומנויות שניתן לשלב גדל עם ההתקדמות בלימודים

* כדאי למורה לחשוב על סיטואציות טבעיות לעולים (ולא לישראלים): האם הורה-עולה יכתוב פתק בעברית לבנו? סביר שלא. לכל היותר, יכתוב פתק בעברית לבנו הישראלי של השכן. הוא גם לא יכין רשימת קניות בעברית. עם זאת, אפשר לבקש גם מתלמידי האולפן לכתוב פתקים מן הסוג שאינם כותבים בחיי היום-יום כשמרובי בשלב התירגול וההטמעה (השלב הלימודי).

* על רמת הקושי של המטלות בכל מיומנות להיות מותאמת לרמתו של התלמיד. בשלב ההתחלתי, המורה יבקש למשל מן התלמיד למלא טפסים אך לא לכתוב פתק.

להלן הצעות שונות לבניית 'תסריטים' בכיתה והרגמה של דרכי עבודה ברוח זו.

א. בניית 'תסריטים' - ריכוז

בגישה התקשורתית אפשר לעשות עם התלמידים בכיתה הרמיה של מצבי אמת. למשל:

1. קבלת הודעה ממקום העבודה על טיול משפחות.
 - העבודה בכיתה:
 - קריאת ההודעה על הטיול.
 - בירור פרטים נוספים; כתיבת המחאה (צ'ק) לתשלום.
 - כתיבת פתק בקשה למורה של הילד לשחררו ליום הטיול.
 - פנייה של האישה (בעל-פה/בכתב) למקום עבודתה בבקשה להשתחרר.
 - קריאה או הכנת קטעי מידע על האתרים שבהם יבקר.
 - פעילות דומה אפשר לפתח סביב קבלת הודעה על טיול של הכיתה שבה לומד הילד.
2. חיפוש עבודה.
 - קריאת מודעה בעיתון (או האזנה למודעות 'דרושים' ברדיו או צפייה במודעות בטלוויזיה).
 - שיחת טלפון לקביעת ראיון.
 - שיחה לשינוי מועד הפגישה.
 - מילוי שאלון, כתיבת קורות חיים.
3. איבוד ארנק.
 - מסירת הודעה במשטרה.
 - בירור במקום האבדה (למשל תיאטרון).
 - הודעה לבנק לבטל כרטיס אשראי ופנקס המחאה.
 - מילוי טפסים לצורך קבלת תעודות חדשות.
 - מישהו מצא את ארנקך והחזיר: אתה כותב לו מכתב תודה.
4. בקשת כרטיס אשראי.
 - קריאת הטקסט בבנקט (בנקומאט) לצורך הוצאת כסף.
 - הבנקט 'בלע' את כרטיס האשראי שלך עקב פעולה שגויה או סיבה אחרת.
 - אתה פונה לבנק, מסביר מה קרה ומברר מה צריך לעשות; מברר אם הכרטיס כבר הגיע.
5. חיפוש דירה.
 - איתור מודעה רלוואנטית מתוך מלאי מודעות בנושא.
 - שיחה עם בעל-הבית בטלפון לצורך קביעת פגישה.
 - פגישה עם בעל-הבית בדירה, בירור פרטים.
 - ויכוח עם בעל-הבית המעוניין בכסף מיר, לפני חתימה אצל עורך-הדין.
 - עריכת זיכרון דברים וקריאה של נוסחים שונים של חוזה.



גתנו שירות לשירותך

<p>דודי שמש וחשמל</p> <p>איציק - 9670257</p> <p>ליאור קרן-אור - 9673688, 9644375</p> <p>נלור - 9614575</p> <p>משה - 9657670</p> <p>הדברה</p> <p>ש.ה.מ. - 999212, 9662886</p> <p>המרסס - 9650593</p> <p>הובלות</p> <p>ש.ה.מ. - 9662886, 999212</p> <p>מובילי השפלה - 9660784</p>	<p>ראשון מלסט בע"מ - 9644481, 9666552</p> <p>גנון מעולה - 9610993</p> <p>ב-3 תשלומים. מלכת. 08-439632</p> <p>גדרות</p> <p>גידור איכותי מעץ + רשת. 08-406408</p> <p>גינון</p> <p>קובי - 9657972</p> <p>"צאלון גינון" וכריתת עצים. 9658196</p> <p>"כפיר הצבי" - 997389</p>	<p>שמוליק - 993056</p> <p>רם - 9670622</p> <p>נלי רקיע - 9661369</p> <p>יטל-פני - 9662505</p> <p>אוסקות</p> <p>נלי רקיע - 9661369</p> <p>אנמנות</p> <p>רם - 9670622</p> <p>נלי רקיע - 9661369</p> <p>אלון - 9667385</p> <p>אלומיניום חכוכית</p> <p>מוריס - 9619281</p> <p>אלום מור-טל - 9650921, 9673249</p> <p>יעקב - 998304</p>	<p>אינסטלציה</p> <p>ינקו (מוסמך) - 996577</p> <p>משה - 9657670, 9663036</p> <p>כלל - 999388</p> <p>אריה - 9657870</p> <p>"שירות מהיר" יעקב שאלתיאל - 9668280, 994681</p> <p>אבי את אל - 9673602</p> <p>מומחה לתיקונים - 9661688</p> <p>משה - 9640932</p> <p>תיקנים - 9651485</p> <p>אינז'ינרים</p> <p>אלון - 9667385</p>
--	--	--	--

ב. דפי עבודה

כדי להרגיש ביתר פירוט את דרך העבודה בנישה התקשורתית, אנו מביאים כאן דוגמאות לדפי עבודה, שבהם התלמידים מקבלים בצד השמאלי של הדף שורה של מודעות מצולמות מתוך עיתון או 'דפי זהב', ובצד הימני - שורה של משימות. התלמידים צריכים להתייחס למשימות ולאתר במודעות את איש או אנשי המקצוע הרלוואנטיים לצורך שהתעורר (תיקון, התקנת הובלה וכו'). אחר-כך עליהם להתקשר (בהדמיה - ולעיתים 'על חם') לבעלי המקצוע, להשוות מחירים, מהירות ביצוע, רמת שירות (וכ'').

- שכרת דירה באילת. אתה רוצה להעביר את הרהיטים שלך לדירה החדשה בעוד שבועיים. התקשר לחברת הובלות והומן הובלה. (השווה מחיר, אחריות, שירות).
- הניאגרה בחדר השירותים בדירתך נוזלת ויש הצפה. הומן אינסטלטור לתקן את הנוזלת. (השווה מחיר, אחריות, שירות מהיר).
- יש בעיה באנטנה המרכזית. הקליטה אינה טובה וצריך לכוון את האנטנה. הומן טכנאי אנטנות. (השווה מחיר, אחריות, שירות מהיר).
- בביתך יש הרבה ג'וקים (תיקנים) ונמלים. צריך לעשות ריסוס. הומן מדביר מזיקים. (השווה מחיר, אחריות, שירות מהיר).
- נקודת החשמל בביתך אינה פועלת. הומן טכנאי חשמל לברוק את הבעיה. (השווה מחירים, שירות מהיר, אחריות).
- החלון בחדר האורחים בביתך שבור. הומן זגג לתיקון החלון. (השווה מחירים, שירות מהיר).
- בוועד הבית שבו אתה גר רוצים לעשות (להתקין) אנטנה מרכזית. הומן טכנאי אנטנות. (השווה מחירים, אחריות, שירות).

הניאגרה בחדר השירותים בדירתך נוזלת ויש הצפה. הומן אינסטלטור לתקן את הנוזלת. (השווה מחיר, אחריות, שירות מהיר).

נקודת החשמל בביתך אינה פועלת. הומן טכנאי חשמל לברוק את הבעיה. (השווה מחירים, שירות מהיר, אחריות).

החלון בחדר האורחים בביתך שבור. הומן זגג לתיקון החלון. (השווה מחירים, שירות מהיר).

בוועד הבית שבו אתה גר רוצים לעשות (להתקין) אנטנה מרכזית. הומן טכנאי אנטנות. (השווה מחירים, אחריות, שירות).



וימן

דג שמש

תיקוני זכוכית בבידן

לרות אריה ואהרן

פונקטור 20 ראשל"צ

9640520

אנטנת טל - אור

★ התקנת אנטנות מרכזיות

★ אנטנות פרטיות

★ תיקונים

★ שרות 24 שעות

תיקוני טלוויזיות ווידאו

מטבח: הרכ מוסון 26 בת"ש... 551 8554

551 0864

551 8203

זגגים

זגג שמש, פונקטור 20 ראשל"צ - 54 0520

זגגה פרטום בסונוג זה

זכוכית ראשון המרכז בע"מ

אור התעסוקה היטן ראשל"צ - 54 825

ליטבק דב שפירוח 2 אור - 08 573

זגגה פרטום בסונוג זה

ראשון מלסט בע"מ

מימא 27 ראשל"צ - 48 117

חשמלאים המשך

בין שלום

אוסטטינסקי 22 ראשל"צ - 901 185

ברקוביץ והסמל

מנית ומשה כהן 6 ראשל"צ - 949 883

גורן אבנר, רחובין 12 ראשל"צ - 804 832

הלל זכריה

אחד העם 15 ראשל"צ - 909 815

ייסבן זנחק

ירושלים 20 ראשל"צ - 991 050

חשמל אבנר

אנילביץ 13 ר. אליהו ראשל"צ - 961 4555

חשמל אלי

חנות לצורכי חשמל נופו תאורה אהילים ונברשות

ביצוע כל עבודות חשמל

רוטשילד 108 ראשל"צ - 906 883

חשמל בניצי

תכנון וביצוע כל עבודות חשמל לבתי מגורים משרדים וחמיות בקרים מתוכנמים לתעשייה

מכירת צרכי חשמל

רח' קרל נטר 7, פינת הרצל ראשל"צ (בפסג') **9664057** טל' חחם 990508

אנטנות

איל שמואל

אברבנאל 2 ראשל"צ - 941 818

זגגה פרטום בסונוג זה

אלכס רפי התחדד

קרן היסוד 3 ראשל"צ - 856 834

© כל הזכויות שמורות

לאגף לחינוך מבוגרים, משרד החינוך והתרבות

הוצאה לאור: מחלקת הפדגוגים

משרד החינוך והתרבות

עיצוב: רויטל תורן

סדר הדפוס: מלס